SVOBODA — СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCVIII. No. 52. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, MARCH 19, 1991 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 19-го БЕРЕЗНЯ 1991 Ч. 52. РІК XCVIII.

СТВОРЕНО КРАЙОВИЙ КОМІТЕТ ДЛЯ ВІДЗНАЧЕННЯ ТРАГЕДІЇ ЧОРНОБИЛЯ

Ню Йорк. — Щоб відзначити п'яту річницю атомової катастрофи в Чорнобилі і пригадати світові про її трагічні наслідки, представники УККА, УАКР і Конференції Безсторонніх Організацій створили всегромадський комітет, який узгіднив програму на 26-28-го квітня цього року.

Головами цього ділового комітету стали д-р Аскольд Лозинський, д-р Юрій Солтис, і д-р Степан Ворох. До фінансової комісії увійшли Роман Данилюк, мґр Іван Винник і її голова інж. Василь Сосяк. До коімтету належать також Марія Савчак, Роня Лозинська, інж. Пахолюк, ред. Ігор Длябога та інж. В. Процик. Заплянововано зорганізувати англомовну пресову комісію, яка мала б виготовити пресові комунікати до американських газет.

Перші сходини Крайового Комітету для Відмічення Трагедії Чорнобиля відбулися 21-го лютого. Одною із перших постанов для ефективного переведення програми рішено мати зустріч кожного тижня. В результаті комітет звернувся до українських ієрархів з проханням дати зарядження відправити у п'ятницю, 26-го квітня, о год. 6-ій вечора, Молебні у всіх українських церквах Америки, як також вплинути на неукраїнські церкви, щоб вони, солідаризуючись з українською громадою, відмітили в той же день і час річницю трагедії Чорнобиля дзвоненням своїх дзвонів.

Рішено, що в суботу, 27-го квітня, о год. 1-ій по полудні відбудеться симпозіюм про Чорнобиль в Українському Інституті Америки в Ню Йорку. На симпозіюмі виступлять доповідачі з України і Америки. Слухачами на доповідях будуть українська громада та запрошені гості з Організації Об'єднаних Націй.

На неділю, 28-го квітня, намічено мати спільний Молебень у Вашінґтоні.

Впродовж трьох днів, від п'ятниці до неділі, українські студенти з різних міст Америки перепровадять голодівку коло Білого Дому в Ляфаєт Парку у Вашінґтоні.

Ціллю відзначення п'ятої річниці Чорнобиля є інформувати американську громадськість про катастрофічні наслідки нуклеарного вибуху в Україні в 1986 році і цим способом дістати зрозуміння і підтримку. Задумана програма, тобто запрошення доповідачів, винаймлення приміщень і підготова відповідних матеріялів, є пов'язана з поважними фінансовими видатками. Комітет звертається тому до української громади Америки за допомогою для успішного переведення запланованої праці і просить пересилати датки до: Self Reliance Credit Union, 108 Second Ave., New York, N.Y. 10003, виписуючи чеки на National Memorial Chernobyl Committee, account No.16669.

ДІТИ ДОНЕЦЬКИХ ШАХТАРІВ ХВОРІЮТЬ НА ЛЕВКЕМІЮ

Донецьке. — Тут у п'ятницю, 1-го березня, Донецький міський робітничий (страйковий) комітет звернувся до народу Америки, до всіх людей доброї волі, зі закликом допомогти дітям Донбасу, зараженим радіяцією і хворим на левкемію. У зверненні сказано:

„Брати і сестри! Як ви знаєте, п'ять років тому наш народ спіткала жахлива трагедія — аварія на Чорнобильській АЕС. Ця катастрофа з глобальними наслідками вразила серце України, а також ряд сусідніх областей Білорусії та Росії. Непоправної шкоди нанесено здоров'ю мільйонів людей і наслідки цього відіб'ються на багатьох поколіннях.

Це лихо заторкнуло і Донбас, що в першу чергу відбилося на здоров'ї ні в чому невинних безгрішних дітей, викликавши важке захворювання крови — левкемію. Ці діти приречені, бо в нашій країні така хвороба невиліковна.

Ми знаємо, що хворобу цю ефективно лікують у ЗСА і Західній Німеччині але для цього потрібна тверда валюта, яка у нас недоступна для простих робітників.

До нашого комітету звертаються зі своїм горем батьки хворих дітей з проханням врятувати їх, але шахтарі не мають валюти.

Від імени всіх хворих дітей наш Комітет звертається до вашого милосердя в ім'я Господа Бога, щоб врятувати їх.

Кожен пожертвуваний вами доляр — це краплина здорової крови для хворої дитини, це врятоване дитяче життя.

Для всіх, хто бажає допомогти дітям, повідомляємо рахунок для внесення пожертв: Central European International Bank LTD, Budapesht V Vaci U 16/B, A/C Holder Copri, A/C N 03-0697-500, for Donetske City Workers (Striking) Committee, Vladimir Minenko, і зобов'язуємось через вашу пресу давати повну інформацію про використання ваших пожертв.

Наша адреса: Володимир Міненко, Донецький міський робітничий (страйковий) комітет, вул. Артема, 63, Донецьке, 340000, Україна, СССР. Телефони в Донецькому: 93-21-55, 90-12-37, 90-13-31 факс; в Луганському: 11-51-85 — факс.

СЛОВАКІЯ ДОБИВАЄТЬСЯ ВИХОДУ З ФЕДЕРАЦІЇ

Братислава, Чехо-Словаччина. — У четвер, 14-го березня, президент Чехо-Словаччини Вацлав Гавел відвідав Братиславу, де його прийняли дуже холодно. Сотні мешканців словацької столиці зібралися на одній з міських площ і, звертаючись до Гавела, викрикували єдине слово: „Юда!"

Можливо, це було викликано тим, що Гавел раніше попросив старшин-словаків зберігати льояльність і не вмішуватися в суперечку між центральною владою і сепаратистами, які добиваються не просто автономії, яку вони вже мають, але права на створення самостійної держави.

В. Гавел — словак, але виступає за збереження федерації і за чехо-словацьку державність в її попередньому вигляді.

Демонстранти прорвали поліційне оточення, і охороні з великим трудом вдалося посадити Гавела в авто, яке від'їхало з місця подій під свист і вигуки натовпу.

Виступаючи пізніше на телевізії, Гавел зробив ще одну спробу „нарозумити земляків". „Залишаючись у складі федерації, — сказав він словакам, — ви дістанете можливість інтеґруватися в европейське економічне суспільство. Вам пропонують інший вибір — поставити в центрі уваги націоналістичні амбіції. Вибір, розуміється, за вами, але я можу лише порадити зберегти розсудливість... Третього шляху нема. Ми не можемо жити у псевдофедерації, що тримається лише на силі. Якщо ви так вирішите, то можемо розійтися".

В недавньому зверненні до старшин Гавел сказав: „Наша молода демократія переживає тяжкі часи... Наша армія ні в якому разі не повинна вмішуватися у складний процес становлення. Страшно навіть уявити собі появу танків на міських вулицях. Уявити, що в події, що відбуваються, може вмішатися військо, значить — відкинути всі ідеали нашої демократичної революції і всі вартості, в які ми все ще віримо. Я не думаю, що на вулицях виникнуть масові заворушення чи заколоти, але я не дозволю армії вмішатися і наводити порядок".

МОСКВА ХВАЛИТЬСЯ ВЕЛИКИМИ УСПІХАМИ В РЕФЕРЕНДУМІ

Москва. — Західні пресові аґентства і акредитовані в СССР кореспонденти інформують, що кремлівські диктатори вдарили у великі барабани з приводу перемоги в референдумі, який, як відомо, проходив в багатьох республіках в неділю, 17-го березня.

Очевидно, вправнене око західніх кореспондентів і тих місцевих чинників, які спостерігали за пожвавленою „діяльністю" хлопців з КҐБ спостерегло, що фальшування в голосуючих льокалях, військових ґарнізонах, а навіть у рухомих льокалях-автобусах, які зокрема були зорганізовані в трьох прибалтійських республіках і тих, які бойкотували референдум, відбувалося на повну пару. Кореспонеденти західніх радіо і телевізійних передач твердять, що до деяких льокалів закриті чорні автомобілі привозили цілі картони вже „проголосованих" блянкетів і нікого з місцевої виборчої комісії не допускали, щоб приглядався процесові „виладування" важливого вантажу.

Кореспондент газети „Ню Йорк Таймс" Франсіс Клайнс інформує, що нібито совєтські виборці схвалили в референдумі заклики президента СССР Міхаїла Ґорбачова про збереження союзу, глибоко поділеної економічно і політично комуно-московської імперії. У зв'язку з різними контроверсіями, закликами, протестами, відмовами тощо, у референдумі взяло участь велике число виборців. Деякі західні пресові аґентства кажуть, що від 70 до 80 відсотків управнених до виборів осіб піши до виборчих урн, одні, щоб зберегти імперію і Союз, інші, щоб підтримати суверенітет республік.

Чотири республіки взагалі не брали участи в референдумі: Литва, Латвія, Естонія і Грузія, але на їхніх територіях ґрасували каґебівські комісари з виборчими урнами і збирали голоси від тих, які хотіли голосувати. Голосування відбулося також у військових ґарнізонах і там також ніхто не мав жодної контролі.

Шість інших республік пробували частинно бойкотувати референдум, але він відбувався тому, що на територіях тих республік є велике число російськомовного елементу, війська, КҐБ та інших партократів.

В Укрїні, — інформує Ф. Клайнс, — також більшість голосуючих висловились за збереження Союзу вкупі, але рівночасно схвалили окреме питання про зменшення контролі Кремля в республіці, тобто підтримали суверенітет республіки, а в Західній Україні навіть повну незалежність від Москви. Голова Верховної Ради України Леонід Кравчук дав в неділю вранці інтерв'ю для місцевих і закордонних журналістів у якому зазначив, що він не хотів би, „ані такого Союзу, що був, ані такого, що є тепер, а тільки Союзу на абсолютно нових принципах — до якого добровільно входили б повністю суверенні держави".

Кравчук підкреслив, що у нього склалося останнім часом враження, що керівники „центру" не хочуть більше Союзу держав, а союзної держави. Згідно з його словами чим міцнішим буде центр тим слабшими будуть суб'єкти Союзу, а це неприпустимо. Відповіді на питання, як він особисто проголосував, Кравчук уник. О год. 12-ій дня інтерв'ю було показане по українській телевізії „Новини".

Без сумніву „рекорд" щодо пропаґанди в користь союзу побило всесоюзне радіо і телепередачі, які відкрито і нахабно накидали глядачам і слухачам свою імперську думку. О год. 2-ій дня в Києві на площі Незалежности Українська Міжпартійна асамблея, свідомо порушуючи закон про референдум і іґноруючи зарядженням начальника УВС Шапошнікова, розпочала мітинґ під гаслом: „Україна — проти імперії". Треба нагадати, що УМПА вважає Україну окупованою територією і на цій підставі окупаційний режим не може на території України проводити жодних референдумів.

Очевидно, інформації про референдум тількищо надходять і більш прозорий образ можна буде побачити в чергових днях.

За донос на КҐБ пропонують мільйон

Таллін, Естонія. — Естонський тижневик „Есті Експрес" опублікував пропозицію комерційного характеру: особі, яка подасть у розпорядження незалежної преси списки штатних і нештатних працівників КҐБ в Естонії буде виплачено один мільйон карбованців і ґарантію, що ім'я тієї людини триматиметься в секреті. Бажаючий подати список сам може вибрати спосіб, як це зробити.

Не сказано лише, хто саме має фінансувати цю акцію.

В Едмонтоні відбудеться конференція про міґрацію до західньої Канади

Едмонтон, Альта. — На відзначення сторіччя першої української еміґрації до західньої Канади, Відділ охорони історичних пам'яток міністерства культури та багатокультурности Альберти, Катедра української культури та етнографії ім. Гуцуляків при Відділі слов'янських та східньоевропейських студій Альбертського університету, Канадський Інститут Українських Студій та Український Центр Засобів і Розвитку при коледжі ім. Ґранта Мак Ювена організують конференцію під назвою „Міґрація українців до західньої Канади після 1891 року". Конференція відбуватиметься від 17-го до 20-го травня в Альбертському університеті в Едмонтоні та в Селі спадщини української культури, що розташоване на схід від міста.

У програму конференції включено понад 30 доповідей з музикознавства, історіографії, матеріяльної культури, професійної і народної архітектури, образотворчого мистецтва, музики і фолкльору, а також з питань соціяльної, політичної і економічної історії. Запрошені доповідачі з усієї Канади, серед них представники музеїв, архівів, культурних і освітніх організацій,

(Закінчення на стор. 3)

Інститут ім. А. Шептицького продукує відео-курси

Оттава. — 28-го січня ц.р. Владика Василь Лостен підписав угоду з Інститутом Східньо-Християнських Наук ім. Митрополита Андрея Шептицького про продукцію першого курсу богословії на відео-касетах для вжитку в семінаріях в Україні. Владика Лостен, як відомо, є відповідальний за поміч Церкві в Україні та очолює збіркову акцію на цю ціль.

Інститут ім. Шептицького продовжуватиме цілий ряд відео-курсів для України. Першим таким курсом буде „Вступ до Літургічних наук" о. проф. Петра Ґаладзи. Отець Ґаладза, викладач і докторант літургіології в Торонтонському університеті, є науковим співробітником Інституту ім. Шептицького. Він уже викладав у Львові в травні 1990 року. Цей перший відео-курс включатиме 30 годин викладів на університетському рівні.

Найновіша статистика виказує, що в Україні є понад 900 семінаристів. На жаль, існує брак професорів-богословів. Підпільне існування Української Греко-Католицької Церкви на протязі майже півстоліття не дозволило на високий академічний вишкіл богословів. В діяспорі також є небагато осіб, які мають рівночасно найвищі наукові ступені, відповідне знання української мови та належне здоров'я, щоб допомогти Україні. Тому довелося шукати нових доріг. Продукція відео-курсів являється такою творчою розв'язкою. Відео-курси можна висвітлювати в кількох місцевос-

(Закінчення на стор. 3)

Квартет з України виступатиме на американських сценах

Джерзі Сиuі, Н.Дж. (Г. Колесса). — Київський квартет ім. Леонтовича є однією з найвизначніших виконавських одиниць не тільки в Україні, але, можна сміло сказати, у світі. Виступи його з захватом сприймають численні слухачі Совєтського Союзу, багатьох країн Европи, ЗСА, а найстрогіші музичні критики із захопленням висловлюються про нього: „Квартет Леонтовича є одним з чотирьох або п'ятьох найкращих струнних квартетів у світі на сьогоднішній день" („Ню Йорк Таймс" з 2-го червня 1989 року); „Зібралася одна з найчисленніших публік в сезоні, ... гра струнного квартету була виявом найвищої експресії, виконання тепле, багате, ритмічно виточнене, абсолютно певне" („Таймс", Принстонський університет).

Квартет ім. Леонтовича (зліва): В. Пантелеєв, С. Кобець, Ю. Харенко і Б. Дев'ятов

Від часу свого заснування при Київській Філгармонії в 1971 році ансамбль дав понад 2,000 концертів. Він нагороджений українською республіканською премією ім. Миколи Лисенка за широку популяризацію української музики. До речі, це був перший випадок нагородження цією премією струнної групи. В 1978 році квартет став лавреатом міжнародного конкурсу ім. Лео Вейнера в Будапешті. Репертуар ансамблю надзвичайно багатий і складається з творів композиторів різних стилів та епох, включаючи, очевидно, безліч зразків української музики. Сучасні укранські композитори з задоволенням пишуть спеціяльно для квартету Леонтовича твори, які йому і присвячують. Це „Квартет-сюїта пам'яті Леонтовича" Аркадія Філіпенка, Четвертий квартет Віталія Кирейка, Квартет число 5 („Болгарський") Ігоря Шамо, квартет „Пастелі" Миколи Сильванського, Квартет число 7 Юрія Іщенка, твори Константина Зіленського, Михайла Степаненка та інші.

Квартет дебютував перед американською публікою в ООН, виступав у Гарвардському та Принстонському університетах і неодноразово брав участь в найстаршому постійному міжнародному музичному фестивалі — „Мюзік Мавнтейн" в Коннектикат, куди є запрошений до участи в наступних сезонах. Ці виступи були передані більш як сотнею станцій крайового публічного радіо ЗСА. Дебют квартету був настільки вдалим, що ансамбль відразу

(Закінчення на стор. 3)

ЗМІНЕНО ГОДИНИ ЗАПЛЯНОВАНИХ ІМПРЕЗ

Ню Йорк. — Тут заходами Наукового Товариства ім. Шевченка, Українського Лікарського Товариства та Українського Патріярхального Товариства заплянована на суботу, 23-го березня, поминальний вечір, присвячений пам'яті д-ра Романа Осінчука. На цю ж дату 64-ий Відділ Союзу Українок Америки також заплянував вечір споминів про процес 59-ти перед совєтським судом у Львові. З уваги на такий збіг обставин, організатори обидвох заплянованих імпрез домовилися про зміну годин вищеподаних імпрез.

Вечір пам'яті д-ра Р. Осінчука відбудеться о год. 4-ій по полудні в будинку НТШ, 63 Четверта аве., між 9-ою та 10-ою вулицями.

Вечір спогадів про процес 59-ти перед совєтським судом у Львові відбудеться о год. 6-ій вечора в домівці СУА, 108 Друга авеню.

У СВІТІ

АҐЕНТСТВО АССОШІЄЙТЕД Пресс інформує, що державний секретар ЗСА Джеймс Бейкер зустрічатиметься в Москві не тільки з офіційними союзними чинниками, міністром закордонних справ Александром Безсмертних, президентом Міхаїлом Ґорбачовим, але також з делеґацією трьох прибалтійських республік. Супроводжаючі його кореспонденти запитали Бейкера в літаку з Дамаску до Москви чи така його зустріч з прибалтійськими „сепаратистами" не буде потрактована кремлівськими диктаторами як вмішуванням до внутрішніх справ СССР. Бейкер відповів: „ми так не думаємо". Поінформовані особи кажуть, що Бейкер має в пляні зустрінутись також з головою Верховної Ради Російської федерації Борісом Єльциним. Про інших представників республік в інформації не згадано.

МІНІСТЕР АВТОМОБІЛЬНОЇ промисловости Польщі Анджей Завісляк повідомив кореспондентів, що незабаром відбудеться акт підписання договору між американською автомобільною компанією „Дженерал Моторс" і Варшавським автомобільним заводом. Згідно з інформаціями згаданого міністра остаточні деталі будуть узгіднені у З'єднаних Стейтах Америки між 20-им і 26-им березня, коли він приїде до Америки разом з більшою делеґацією, яка супроводжатиме президента Польщі Лєха Валенсу. Дотепер західнім спільником Польщі була італійська автомобільна компанія „Фіят".

ІЗРАЇЛЬСЬКИЙ МІНІСТЕР закордонних справ Дейвид Леві, під час офіційних відвідин Німеччини, відбув довші розмови з канцлером уряду Гельмутом Колем, президентом Ріхардом фон Вайцзеккером, міністром закордонних справ Гансом Дітріхом Ґеншером й іншими офіційними особами. Мета відвідин Леві в Німеччині є забезпечитись німецькою фінансовою допомогою для покриття воєнних знищень і розселенням нових еміґрантів з СССР. Переходячи до політичної проблематики Леві заявив, що безпека його країни, тобто Ізраїля, має більше значення, як вирішення палестинської проблеми. Він думає, що одну справу з другою не можна і не треба зв'язувати.

ЕРІХ ГОНЕКЕР, КОЛИШНІЙ східньонімецький лідер Комуністичної партії і президент, а тепер втікач від німецького законодавства, втік, з допомогою совєтських органів державної безпеки (КҐБ) до СССР. Як відомо, німецька прокуратура обвинуватила Гонекера у вбивствах. Він особисто дав наказ східньонімецьким прикордонникам вбивати кожного німця, який нелеґально переходить кордон до Західнього Берліну, чи Західньої Німеччини. На його совісті є сотні осіб, які померли від ран завданих їм прикордонниками з наказу Гонекера. Другою причиною „зникнення" Гонекера є те, що кремлівські керівники, колишні його спільники, не хотіли б бачити Гонекера на лаві підсудних, бо тоді могли б вийти на верх багато інших компромітуючих справ. Не треба забувати, пише німецька газета „Більд", що Совєтський Союз є тоталітарною державою і як така вона є співвідповідальна за злочини вчинені Гонекером. Посол німецького парляменту Вольфґанґ Людер заявив, що СССР вмішався до внутрішніх справ Німеччини і з цього треба витягнути відповідні консеквенції.

ЕМІР КУВАЙТУ ДЖАБЕР аль-Ахмед ас-Сабах, який під час окупації його країни від 2-го серпня 1990 року аж до 14-го березня цього року перебував в Савдійській Арабії, повернувся офіційно, разом із своїми дорадниками і членами родини на батьківщину. Еміра Кувайту охороняли відділи поліції і війська, а ціле летовище, на якому приземлився літак кувайтського ас-Сабаха було оточене танками і панцерними возами кувайтської армії. Джабер ас-Сабах став еміром Кувайту в 1978 році. До того часу він був міністром фінансів. Перед своїм поворотом він обіцяв здемократизувати Кувайт, не пояснюючи, що властиво він думає міняти.

КЕРІВНИК ПРЕСИ Й ІНФОРМАЦІЇ в міністерстві закордонних справ СССР Віталій Чуркін підтвердив, виступаючи на пресовій конференції, що уряд Совєтського Союзу і президент Міхаїл Ґорбачов особисто звернулись до голів багатьох арабських країн з посланням, у якому СССР подає своє становище до проблем безпеки і миру на Близькому Сході і в районі Перської затоки. „Очевидно, ми ведемо в цій справі діялог також з неарабськими державами світу, щоб почути їхню думку", — заявив Чуркін кореспондентам. Він признався, що Москва продовжує втримувати дипломатичні зв'язки з повоєнним Іраком через свою амбасаду в Багдаді і своїх дипломатів в інших країнах арабського світу.

В АМЕРИЦІ

РЕАҐУЮЧИ НА ЗАГАЛЬНЕ обурення громадян країни, з приводу побаченої відеострічки, на яку схоплено брутальну поведінку членів міської поліції в Лос Анджелесі, генеральний прокуратор ЗСА Ричард Торнбирґ заявив кореспондентам засобів масової інформації, що Департамент юстиції перевірить кожне зажалення про поліційну брутальність, котре вплинуло до Федерального уряду за останніх шість років. Офіційні чинники цього згаданого департаменту кажуть, що метою такої перевірки буде встановити чи не з'являться у цих зажаленнях будь-які подібності у брутальній поведінці місцевих поліційних властей. Вміжчасі чотирьох поліціянтів в Лос Анджелесі суспендовано і оскаржено.

МИНУЛОГО ЧЕТВЕРГА, 14-го березня Сенат одноголосно затвердив, номіната президента Джорджа Буша, на посаду секретаря Департаменту освіти. Новим секретарем цього департаменту, на місце Лавра Кавазоса прийшов колишній губернатор стейту Теннесі, Ламар Александер. Виступаючи перед кореспондентами засобів масової інформації, новий секретар Департаменту освіти заявив, що хотів би бути „запльною свічкою для змін і в той спосіб допомогти президентові Джорджеві Бушеві стати „Президентом освіти". А сенатор Едвард Кеннеді, демократ з Массачусетс і голова Комісії праці та людських ресурсів, що відповідала за прийняття або відкинення кандидатури Александра сказав ось так: „Знання, зацікавлення та обов'язковість Л. Александра — це прикмети, які запевнили його вибір".

ПІД НАТИСКОМ КОНҐРЕСУ Уряд президента Джорджа Буша, погодився видати значно більшу суму гроша на поліпшення системи допомоги безробітним. Уряд хоче приспішити схвалення законопроєкту, метою якого є елімінувати зволікання і наладнати стейтові процедури для уділення допомоги безробітним.

МИНУЛОГО ТИЖНЯ Сенат голосами 97 до 1 схвалив, за згодою обидвох політичних партій, законопроєкт що передбачує цілий ряд користей для ветеранів війни в околицях Перської затоки, який менш щедрий, як законопроєкт схвалений раніше Палатою Репрезентантів. На цей плян в сумі 500 міл. дол., схвалений Сенатом, погоджується також і Білий Дім. У ньому також говориться про медичне забезпечення, освіту та пенсії, але в значно меншому маштабі. Одначе найбільше відрізняється законопроєкт Сенату від законопроєкту Палати Репрезентантів тим, що в сенатському говориться тільки про ветеранів війни в околицях Перської затоки, а не як у законопроєкті Палати Репрезентантів про ветеранів минулих і майбутніх війн.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінґтоні: (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00
UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00
Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00.
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda"

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Безпосередні наслідки війни

Несповна три тижні тому президент Джордж Буш проголосив у своїй історичній промові до Конґресу кінець війни проти Іраку і в цьому короткому часі проявилися такі несподівані безпосередні наслідки, як несподіваним був хід і блискучий вислід війни. Перш усього, самі американські вояки не сподівалися такого щирого привіту для себе, як це стається і далі наявне із кожним дальшим транспортом домів півмільйонної американської армії. В ЗСА проявився патріотизм — такий загальний, як мало по якій попередній війні, хоч і дуже урочисто вітали поворот до Америки після Другої світової війни Д. Д. Айзенгавера, урочисто вітали поворот з Далекого Сходу славного генерала Даґлеса Мек Артура, — бо обидва були в очах американців героями. Тепер вітають як героїв всіх вояків без уваги на їх військовий ступінь. На телевізійному екрані можна оглядати зворушливі сцени родинного щастя. Можна було теж бачити похорон на центральному військовому цвинтарі в Арлінґтоні у стейті Вірджінії. Був і похорон молодої пілотки, яка згинула у своєму літаку.

За всіма познаками — маніфестації патріотизму будуть повторятися з кожним дальшим приїздом 500,000 американських вояків. Згинуло їх дуже мало: коло дві сотні осіб у вояцьких уніформах. Президент Буш, зголошуючи до Конґресу законопроєкт про боротьбу проти злочинства, — мотивував це тим, що треба подбати, щоб вулиці американських міст були безпечнішими для поворотців, ніж було бойовище.

У Кувайті автохтони раділи визволенням з іракської окупації. Але радість потьмарюється тим, що нема світла, нема чистої води, повітря задимлене від пожежі горіючих нафтових веж тощо. Після першого захоплення свободою — почалася нагінка на тих земляків, які співпрацювали з іракськими займанцями. Чуємо від телевізійних коментаторів: післявоєнні кувайтці не є кувайцями з-перед війни. Вони прагнуть демократизації режиму і тамошній емір, з його сімома десятками жінок, та його уряд матимуть великий клопіт, якщо якнайшвидше не підуть назустріч вимогам демократизації країни.

В арабському світі хаос і неспокій. У столиці Сирії Дамаску відбулася конференція міністрів закордонних справ восьми арабських держав. „Н. Й. Таймс" проголосив просторі вийнятки прийнятої довгої резолюції. Квінтесенція тих постанов — урочиста декларація льояльности і готовости до співпраці з американською дипломатією, щоб запровадити мир в цілому обширі Близького Сходу. По цій резолюції вісьмох арабських держав видно, як добре ставляться вони до ЗСА та шанують (і бояться) президента Буша там, де ще кілька тижнів тому Саддам Гуссейн хвалився своєю силою, що її насправді не мав. Ця арабська декларація ставить вже крапку над „і", що ізраїльсько-арабський конфлікт повинен розглядатися на спеціяльно для цієї мети скликаній міжнародній конференції, проти чого протестує Ізраїль. Але єгипетський президент Госні Мубарак на запит журналістів, чи він є прихильником міжнародної конференції, відповів: „Не тепер. Така конференція вимагає довгої підготови." Деякі коментатори твердять, що — дійсно — така міжнародна конференція, спонзорована Об'єднаними Націями і підготовлена державним секретарем Джеймсом Бейкером і самим Бушем, — відбудеться під кінець цього року.

Джеймс Бейкер об'їхав уже всі арабські країни, які належали до міжнародної коаліції проти Іраку, і був теж в Єрусалимі. Там нараджувався не тільки з урядом Їцака Шаміра, але і із далеґацією місцевих палестинців. Він був перший представник уряду ЗСА, який це зробив. Ізраїльці повезли Бейкера гелікоптером понад Ізраїлем та окупованими арабськими землями і переконували, що, коли б вони повернули арабам окуповані землі, то Ізраїль не матиме „безпечних кордонів". Бейкер буцім-то відповів, що Ізраїль матиме безпечні кордони, бо за втрачену територію зискає визнання арабами ізраїльської державности і — отже мир. Джеймс Бейкер не відвідав лише Йорданії, бо на це не прийшов ще час. Адже король Гуссейн у цій війні заявився був за Саддамом Гуссейном проти ЗСА. Тепер у пресовому інтерв'ю король Гуссейн пояснює, що він виступав тільки проти війни й велетенських жертв у людях в Іраку. Король Гуссейн — зручний державний муж: після закінчення війни він знає, хто виграв, а хто програв її...

Микола Бараболяк

КУРДИ — УКРАЇНЦІ БЛИЗЬКОГО СХОДУ

Український нарід був розподілений між Росією, Польщею, Чехо-Словаччиною і Румунією, доки його Сталін не „соєдинив" і „воз'єдинив". Курдів розібрала були сусіди теж. Після Першої світової війни альянти обіцяли тому народові вільний Курдистан, але зобов'язання не дотримали. Найбільше їх є під Туреччиною; на 45 мільйонів населення тієї держави — біля 10 мільйонів, тобто майже четвертину становлять курди. В Іраку на біля 15 мільйонів всього населення є понад чотири мільйони курдів, тобто теж четвертина. В Ірану курдів теж понад чотири мільйони. Менше їх у Сирії — щось понад півмільйона, і ще менше, бо приблизно чверть мільйона — в СССР. Разом курдів є до 20-ти мільйонів, отже більше ніж населення нинішнього Іраку.

Найкраще було б їм жити в Іраку. Там мають на папері автономію, але не здійснену. Після іраксько-американської цієї війни курди мають деякі перспективи на введення автономії у життя. Коли це пишу, доходять до нас вістки про неспокої в Іраку, про заворушення шіїтів, які творять 55 відсотків населення країни, а вони мали б бути прихильниками автономії курдів після упадку режиму Саддама Гуссейна. Але вигляди на те не дуже рожеві. Президент Туреччини Озаль став по стороні американської коаліції проти Саддама Гуссейна головно тому, щоб мати голос при встановлюванні „нового порядку" на Близькому Сході. Туреччина веде політику повного „потурчення" курдів. Ўм заборонено турецькими законами навіть розмовляти між собою їхньою мовою чи співати їх пісень. Нема й мови про курдські школи чи друковане слово. Президент Озаль останіми часами під тиском воєнних настроїв обіцює це змінити, але курди йому не вірять. Чого турки найбільше бояться, то це того, щоб становище курдів помітно не покращало в Іраку, бо така хвиля могла б сколихнути і їхніми курдами. Турки мали надію, що на випадок повної програної Саддама Гуссейна, альянти „покарають" Ірак у той спосіб, що розпарцелюють Ірак, і Туреччина дістане прикордонні терени з Мосульом, Кіркуком і Арбілем із їхніми пребагатими джерелами нафтової ропи, та ще і тих чотири мільйони курдів, які живуть в Іраку, прийдуть під турецьку контролю. Однак на таке не заноситься, і це мабуть приневолить Ірак, на злість туркам, надати своїм курдам якусь автономію. А курди тільки так далеко нині посягають, бо вони свідомі, що в теперішній політичній констеляції нічого більше не досягнуть, та й минуле навчило їх змагати до досягнення можливого.

Іракські курди зробили один непродуманий крок під кінець війни Саддама Гуссейна з Іраном, вони пішли на обітниці Ірану і виявили сампатії до Ірану. Цілий світ засудив Саддама Гуссейна за його нелюдяну реакцію проти курдів, адже він ужив хемічну зброю, від чого згинуло здогадно кілька тисяч курдів, головно в околиці селища Галябія. Лідери курдського резистансу, відомого під ім'ям „Пеш мерґе" — „Самопосвята", перебігли на турецький бік, але то так, коли б наші патріоти шукали були охорони за Збручем під час польської горезвісної пацифікації у 1930 році... Турки інтернували біля 27.000 утікачів по таборах, але добра їм там нема. Саддам Гуссейн виправдував цю „пацифікацію" курдів особливою ситуацією на іранському фронті, тим що Іран намагався відкрити проти Ірану коштом курдів „другий фронт", але цим варварським учинком Саддам Гуссейн дуже пошкодив своєму міжнародному статусові. Хоч у той час Захід величав його як ґероя і заборола проти походу хомейнівського фундаменталізму. Після нападу на Кувайт — це дало нагоду ідентифікувати Гуссейна з Гітлером, коли відповідніше було б порівнювати його зі Сталіном, на якого він схожий навіть фізично. Інтересне теж ось що: коли в Об'єднаних Націях виринуло питання зареаґувати проти вжитку Саддамом Гуссейном хемічної зброї проти власних громадян, Озаль, президент Туреччини, заперечував це і відповідними заходами причинився до того, що цю справу на терені ООН придушено. В той час Саддам Гуссейн був „ґуд ґай" в очах Америки теж, бо боровся завзято в затяжному змагу проти хомейнізму, який і на далі є ворогом, число один, не тільки арабських королів і короликів, але головно й Ізраїля.

Війна за Кувайт відкрила пушку хробачні, на яку покласти накривку не буде так легко. Режим Савді Арабії, Єгипту, Сирії, Туреччини, Кувайту, Ірану й Іраку — все це опресивні системи, в жодній з них нема добра, жодна не є за демократією; кожна змагає, щоб утримати загарбане і впливи своєї верхівки. Вже нині дехто чухається у потилицю, що, може, не слід було аж так нищити Саддама. Його кліка утримує під чоботом шіїтське населення Іраку, прихильне до шіїтського населення Ірану (а тих шіїтів, як сказано, в Іраку 55 відсотків, а мусульмани — сунні — творять в Іраку тільки 20 відсотків населення). Тож не на добре вийшло б, коли б, згідно з принципами влади більшости, ці шіїтські фундаменталісти узяли верх в Іраку. Це було б особливо неприємне для Ізраїля... Ми згадували вже про те, що і для Туреччини, як союзника Заходу, було б це дуже неприємне, коли б під більш свободолюбним режимом в Іраку прийшли до голосу курди. Отже, проти аспірацій курдів президент Туреччини буде співдіяти зі Саддамом Гуссейном чи якимсь його націоналістичним наслідником. За тими потягне і сирійський Гафез Ассад, щоб утримати і своїх курдів під контролею.

У зв'язку з Кувайтом виринуло на світло денне національне питання курдів, того волелюбного гірського народу, права якого так боляче топчуться. Але не для пса ковбаса! Для того битого від віків народу немає місця у плянах Бушового „нового порядку", як і для балтів, українців і інших підколоніяльних народів СССР. З курдами можемо, на жаль, тільки співчувати... Курдистан був би багатою країною з уваги на джерела ропи Мосулю і Кіркуку, і в тому може й джерело його лихої долі, як і в багатствах України — нашої!

Осип Оришкевич

Чому я вибрав Америку?

Я живу тепер на пенсії поблизу гарного містечка Принстону, Ню Джерзі, де є славний університет. Там же, в Woodrow Wilson School — Robertson Hall була виголошена доповідь проф. Роберта Такера (Tucker) ще 5-го грудня 1989 р. на інтересну тему „Russia rethinking the Stalin period". Прийшов я туди на час, але простора заля була вже заповнена по береги студентами й дорослими слухачами. Мені довелося стояти з-заду серед студентського натовпу.

Роберт Такер —це емеритований професор російської історії в Принстонському університеті. Він зі своєю дружиною недавно був повернувся з Ленінґраду й Москви, де перебував три місяці, збираючи матеріяли до своєї нової праці — тритомової біографії Йосифа Сталіна. Вона має вийти друком за декілька місяців.

Професор говорив інтересно, об'єктивно і спокійно протягом 50-ти хвилин. Він змальовав добу Сталіна, підкреслюючи його неґативні риси, але згадуючи також його позитивні. На кінці доповідач зупинився на радикальних змінах в опінії совєтського суспільства відносно Сталіна, що привело до „гласности" і „перестройки" під проводом Ґорбачова.

Після доповіді предсідник зібрання дав слухачам півгодини часу на різні питання для доповідача. Декілька осіб зголосилися зі своїми питаннями, і проф. Такер дав їм вичерпні відповіді. Залишилося ще три хвилини часу, і предсідник запитав, чи ще хтось має якісь запити. Ніхто не зголосився. Тоді я підніс руку й отримав слово. Я властиво не мав жодного питання до доповідача, але я хотів дещо „оживити" цей „академічний вечір" своїм досвідом із Сталінських часів у Львові в 1939—41 роках. Всі слухачі з цікавістю глянули вглиб залі, де я стояв серед юрби студентів. Мені зробилося дещо моторошно, бо я назагал не звик забирати слова на таких серйозних зборищах, ще до того в такій престижевій інституції, як Принстонський університет. Однак, я скоро заспокоївся, набрав відваги й почав свій виступ ось так: „Я не є студентом ані професором, але я живий свідок Сталінських часів, де я закінчував свої медичні студії у Львові, після упадку Польщі в вересні 1939 року. Слухачі виразно посміхнулися і ще більше з цікавістю дивились на мене.

Я продовжував: Як виглядала дійсність за панування Сталіна, то я обмежуся лише до моїх студентських переживань у той час. Це повинно бути інтересне передовсім вам, молодим студентам, які ніколи не жили під диктаторською владою. Отже хочу вам сказати, що головним предметом на медицині, який проголосила нова совєтська влада, була „Історія марксизму і ленінізму", яку сам Сталін скореґував і затвердив. Кожний студент мусів її вивчати майже напам'ять, і цей предмет виднів на першому місці в іспитовій книжечці (індексі) студентів. Викладачем цього предмету був доцент Шапіро. Він був молодий, рухливий, інтеліґентний і товариський. Студенти назагал більше його любили, ніж його предмет. (Присутні голосно засміялися). Одного разу, десь у зимі 1940 року, більша група студентів зібралася після викладу біля нього і він тоді заблистів своєю красномовністю. Він почав нам ще не комуністам говорити про дальші пляни СССР під проводом ґеніяльного вождя Сталіна. Ми мусіли слухати мовчки, а він захоплено і самопевно промовляв приблизно ось так: „Наша Комуністична партія, наш могутній Совєтський Союз під проводом Великого Сталіна не можуть задоволитися дотеперішніми успіхами. Революція мусить бути в русі. Наша мета є: визволення цілого світу від капіталістичної неволі. Отже ми поступово будемо це робити. Наперед мусимо визволити наших сусідів, як Румунія, Болгарія, Греція, Юґославія. Опісля прийде черга на Західню Европу. Звідси підемо до Азії, на Близький Схід і далі — на Далекий Схід. Потім прийде черга на Індію, Австралію й Африку. Пізніше ми легко здобудемо Полудневу Америку, бо там є тяжка експлуатація людей багачами". Тут доцент Шапіро затримався на хвилину і тоді один із студентів запитав його, як і коли СССР заволодіє З'єднаними Стейтами Америки. Це питання дещо заскочило доцента Шапіра, але по хвилині він бундючно нам заявив: „Це є найтрудніше наше завдання, але ми віримо, що коли ввесь світ буде в наших руках, то ЗСА самі зрозуміють безвиглядність свого опору, і тоді, як ,дозріле яблуко' самі впадуть у наш котел". На цьому він задоволено й бундючно закінчив своє пророцтво (пророкування), але на кінці ще додав таке: „Коли СССР заволодіє нашою плянетою, то після деякого часу всі народи зіллються в один великий народ, а світовою мовою буде — мова російська".

Публіка на залі голосно засміялася.

Тоді я закінчив свій виступ так: „Знаючи пляни Совєтського Союзу від доцента Шапіра, я зробив свої пляни на майбутність. Коли я після війни опинився в Західній Европі і рішився еміґрувати за океан, то я вибрав собі Америку, як останню країну совєтської експанзії.

Тоді всі слухачі щиро й голосно засміялися й подякували мені за мій виступ грімкими оплесками. Навіть проф. Такер махнув до мене приязно рукою. Деякі присутні, виходячи зі залі, усміхалися до мене й жартівливо доповідали: „This was a good story".

Тепер, після 50 років, самі бачимо, як є трудно бути пророком у політиці.

EST MODUS IN REBUS
(всьому є міра)

Володимир Барагура

МЕЖІ МАТЕРІЯЛЬНОЇ ДОПОМОГИ ДІЯСПОРИ МАТЕРИКОВІ

Кілька міркувань, висловлених у цій статті, стосуються важливої проблеми матеріяльно-фінансової допомоги діяспори материкові. Не можна сумніватися, що ця допомога є необхідна, треба тільки встановити спроможності й накреслити межі, в яких українці на поселеннях можуть прийти з поміччю землякам в Україні.

Розмовляючи з приїждженими до ЗСА й Канади відвідувачами з батьківщини, слухаючи доповіді провідних людей з України, читаючи заклики в пресі в справі допомоги різним ділянкам національного життя чи навіть приватним людям, мається враження, що батьківщина має нереальне уявлення щодо фінансових спроможностей діяспори.

На ці проблеми мусимо дивитися з реалістичного боку, а не підходити до них із мрійно-уявного становища, бо тоді приходить розчарування, жалі, претенсії, безпідставні закиди байдужости тощо.

Наші поселення поза Україною розпоряджають обмеженими фінансовими ресурсами, беручи до уваги ще й потреби місцевого національного життя. Крім ощадностево-самодопомогових установ, ми не маємо в діяспорі банків, які розпоряджали б кредитами на високу скалю. Існуючі фінансові установи, як братські забезпеченеві союзи чи кредитівки „Самопоміч", або інші споріднені фінансові установи, розпоряджають, згідно з місцевими державними законами, тільки обмеженою фінансовою спроможністю жертвувати на загальні цілі, бо ощадності, складені членами кредитівок, — це людські гроші, й кредитівка за них відповідає під загрозою закриття установи й судової відповідальности.

Тому й діяспорні національно-громадські установи різного типу базують своє існування й діяльність частково на пожертвах фінансових установ у межах, дозволених законом із резервового фонду, частково на добровільних пожертвах окремих громадян. Ці пожертви — це основна база існування й діяльности наших національних установ у всіх їх різновидах.

Загал нашого громадянства живе з заробітної праці, а чверть-мільйонерів, півмільйонерів чи повних мільйонерів можна в нас порахувати на пальцях однієї руки.

Друга база існування — це добровільно-безплатна праця окремих громадян у користь загальнонаціональних установ. Вони мають лише невеличкий, конечний для їх діяння платний персонал, решту праці виконують допоміжні сили добровільців. Цієї добровільчої безкорисної праці не розуміють наші земляки на батьківщині й ставлять до діяспори високі вимоги, інколи в справах, які не є на потребу.

Залишаю на боці відвідини землякам своїх рідних в Америці й Канаді, які в багатьох випадках не є подиктовані родинним сантиментом, а радше бажанням вивезти коштом тутешньої родини якнайбільше технічних пристроїв, які можна люкративно згрошовити на батьківщині. Але це справи особисто-родинні.

Хочу радше розглянути деякі загальногромадські проблеми з ділянки допомоги діяспори материкові. Маючи неправильне уявлення про матеріяльні спроможності діяспори, крайові чинники запляновують часто ґрандіозні й фінансово коштовні, хоч у даний момент неконечні задуми й пляни, але завжди з заввагою: „...але кошти за вами, дорогі земляки". Воно легко плянувати, але тяжко здійснювати, зокрема, коли йдеться про фінанси. На додаток, у такій цивілізаційно й культурно відсталій державній структурі, як СССР, і в зв'язку з тим у невідрадній ситуації в Україні здійснення таких задумів неможливе через централізовану систему устрою. Прикладом може послужити задум і плян видавати журнал для дітей „Соняшник" для українських спільнот у всіх країнах світу. Тут виринає зараз ціла низка проблем — відсутність паперу, брак незалежних друкарень, справи передплати, експедиції. Нещодавно проголошено передплату на один періодик в Україні, але передплатники в діяспорі його не отримують, бо тепер у країні „ґласности" навіть на приватну кореспонденцію накладено „ембарґо!"

В статті „Музей шкільництва — Львівщина шукає матеріялів" („Свобода" 2.3 ц. р.) упорядниця Музею Народної Освіти Львівщини Олександра Боднар просить допомогти не тільки матеріялами, але й фінансами. Вона жалується, що „працювати на громадських засадах (тобто добровільно-безплатно) мало бажаючих, а кошти відсутні".

(Закінчення на стор. 3)

Стефанія Андрусів

ВОСКРЕСАЄ УКРАЇНА

І щось в мені таке болить,
Що це і є, напевно, Україна.
Ліна Костенко

I.

„Український народ — це той казковий велетень, що його рубали надвоє — то й сили ставало вдвоє; коли рубали його далі — то сила все росла й росла, все на ворогів ійшла..." (І. Огієнко, „Українська культура", накладом Товариства „Волинь", Вінніпеґ, 1970).

Багато століть підряд рубали й рубали того велетня і дорубати не могли, бо в порубаного звідкись бралася сила, що „все росла й росла", воскрешала його з мертвих, і він, смертію смерть поправши, оживав, розвивався, знову підставляв свої могутні плечі під тягар історії і долі — під нові удари і нові воскресіння. А нині цей велетень, укотре вже порубаний надвоє, натроє і далі, далі, далі, лежить безсило на плащаниці нашої любови й розпуки у велетенському гробі, що називається СССР. Уже й камінь з гробу відхилений, уже все кам'яне громаддя його готове розвалитися під власною вагою, уже розвалюється, та чи воскресне Український Христос, чи встане з гробу, чи верне свою силу, що „все відновлювалася і на ворогів ійшла"? І що то за сила така, що хоч і знищити її ніхто з ворогів не міг, завше горіла, як та купина, і догоріти не могла, перемагала ворогів, та все ж остаточно перемогти не могла?

Чи тому, що силу ту приховували від самого велетня: пісні, що її оспівували, — забороняли; церкву, що її благословляла, — поруйнували; поезії, у яких вона проростала рідним словом, згноювали по тюрмах, разом із поетами, разом із рідним словом, ув'язненим або осміяним? Усіх і все, де могла ожити та сила, у тюрмі народів пляномірно (мабуть, єдина сфера, де справжні успіхи мала сумнозвісна соціялістична пляновість!) винищували, передовсім село з його концентрованим виявом національного, його світом, духом і духовністю і їх основою — кращими з селян; і інтеліґенцію — національно орієнтований інтелектуальний потенціял народу, — його корені й цвіт. Паралельно під гіпнозою страху і насильства, народові-велетневі впоювали думки про його вторинність і необов'язкову присутність у світі; про те, що він ніякий не велетень, а слабосилий піґмей, вічний жебрак біля сусідського порога, без минулого й майбутнього, без сорому й чести, зігнутий у затяжному поклоні — подяці за... дозвіл на існування. Чи тому, що навіть найбільша сила, коли її пляномірно, невтомно й тотально знищувати, врешті-решт обезсилюється? Чи тому, що ми самі, українці, знищували силу нашого народу-велетня своєю готовністю до рабства — своєю незгідливістю, захланністю, корисливістю, заздрістю, еґоїзмом, зарозумілістю, дріб'язковістю помислів, нездатністю піднятися над малим і власним — заради великого, заради спільного; браком жертовности, недорозвинутістю почуття дочірнього-синівського перед ним обов'язку, нерозумною ощадливістю в любові — до брата свого, до людини, до Бога, до України, — і щедрістю в байдужості до них же? Але цей безконечний рабський набір, комплекс прикмет рабської психіки не дані нам від народження, інакше нас давно б уже не було на світі; пропали б у мороці історії, як літописні обри. У нас їх, ці комплекси, виховували упродовж довгих років неволі, особливо успішно — упродовж неволі комуністичної; перековували наш характер, пробираючись навіть у святая святих — у національний генофонд і генотип; селекціювали: знищували найкраще — найрозумніших, найталановитіших, найвільнолюбніших, і піднімали, ростили, „розмножували" найгірше, яке властиве кожному народові і яке у вільних народів притлумлюється, а в поневолених, як, до речі, і в поневолювачів, бурхливо розвивається.

І справді, як писав один письменник, нашу історію треба читати з бромом. І не тільки тому, що „боляче, досадно, гірко, сумно перечитувати, як нещасна, зацькована, зашарпана нація тільки й те робила за час свого державного (чи вірніше: піддержаного) існування, що одгризалась на всі боки"), а й тому, що ті, від кого відгризалась українська нація, усе відкушували й відкушували, виривали з м'ясом якісь важливі частини її цільного організму. Йдеться не тільки про територію. Кожен з них на свій копил перетягали, переробляли нашу історію, наш характер, душу. Чим довше володіли національним тілом — землею, тим глибше і запопадливіше вгризалися, впивалися у національну душу, щоб обезкровити, позбавити пам'яти й притомности. Ці заміри продовжувалися не тільки довготривалістю недружніх сусідських обіймів, а й, передовсім, національним характером кожного з них, національним космо-психо-логосом, їх суспільними ідеалами і практикою.

Самоозначення кожного народу починається від з'ясування найкардинальнішого: хто він такий? Наш національний пророк Тарас Шевченко зформулював це, як „Що ми?.. Чиї сини? Яких батьків?" Для народу поневоленого — це тільки половина питання, не менш важливим для нього є те, чому він поневолений і ким: „Ким? За що закуті?.." — продовжив Шевченко.

Трагічна доля нашого народу складалася так, що коли він доростав до постановки цих питань, відразу йому послужливо підсовували готову відповідь: ніхто, другорядна, окраїнна гілка великого російського (польського тощо) народу, що через зарозумілість і зіпсутість окремих своїх особин уявляє себе окремим повноцінним народом. А взагалі-то, робилось усе для того, щоб він ніколи таких питань не ставив. Кожне наше національне відродження, лиш почавшись, розтоптувалося великодержавною сусідською ногою, щоб за якийсь час крізь міцну стопу якої знову пробитися новими паростками національної самосвідомости, набирати сили, розквітати — і знову бути потоптаними. Такий трагічний колообіг.

Продовження буде.

Відзначення роковин 22-го Січня у Клівленді

Старанням Українських Злучених організацій Великого Клівленду (УЗО), в неділю, 20-го січня, відбулося традиційне відзначення 73-іх роковин незалежности і 72-их роковин соборности України.

О год.3.30 по полудні в українському православному соборі св. Володимира в Пармі відбувся соборний Молебень у наміренні українського народу, який правили п'ять священиків православної і шість католицької церков: о. митр. прот. Степан Ганкевич, о. Іван Наконечний, о. Юрій Сівко, о. Іван Бручок, о. Денис Кристо; о. шамб. Михайло Ревтюк, о. шамб.Лев Тимків, о. Богдан Крупка, о.Степан Зарічний, о. Андрій Гановський і о. Іван Грибик. Спів ав хор собору св. Володимира. При кінці Молебня о. декан С. Ганкевич благословив вірних.

У заключному слові настоятель собору о. Іван Наконечний підкреслив цілі і вагу Молебня і святкувань роковин 22-го Січня. Він сказав: „Сьогодні ми відправляли соборний Молебень у наміренні всього українського народу. Сьогодні ми молилися єдиними устами і єдиним серцем, що би милосердний Господь просвітив наш розум і наші серця, і подав нам єдність, вирозуміння і християнську любов один до одного, так потрібну в цей час важливих наслідками подій у світі і в Україні. Нехай Господь вислухає наші благання і принесе спокій для всього світу. Нехай ця соборна відправа буде прикладом для всіх нас, що ми можемо співпрацювати спільно для добра нашого народу."

Отець І. Наконечний подякував священикам за їх участь і за уможливлення цієї соборної Служби, хорові, молоді і всім вірним обох обрядів за їх участь у Молебні

Концерт, який відбувся в залі Культурного Осередку при соборі св. Володимира, почався о 4.30 по полудні апелем комбатантських і молодечих організацій з прапорами. Опісля д-р Юрій Оришкевич і Зенон М'ягкий відспівали американський гимн при фортепіяновому супроводі Олега Махлая.

Концерт відкрив імпрезовий референт УЗО Павло Присяжний. Він наголосив, що нині в Україні серед дуже трудних умов відроджується національна свідомість і стремління до незалежної української держави. „Тяжко передбачити, що принесе будуче. Одначе віримо, що недалекий той час, коли Україна стане вільною", — сказав він.

Після відкриття імпрези П. Присяжний покликав голову УЗО мгра Василя Ліщинецького до проведення акту відзначення „українця року". В. Ліщинецький з'ясував потребу і значення такого відзначування: „Як у минулому, так і цього року стараємося відзначити тих громадян, які проявили себе відданою працею в громаді, і у процесі допомоги Україні. Робимо це не для самохвальби, але щоб заохотити інших включитися у працю в громаді, і в акцію сприяння і допомоги процесові відродження в Україні. Тяжко було вибрати якогось одного з поміж великої кількости тих, які у минулому році проявили себе відданою працею і жертвенністю.

Комісія для вибору кандидата вирішила надати титул „українки року" Мирославі Оришкевич і відзначити її грамотою признання. М. Оришкевич народилася у Західній Україні. По закінченню вищих, а також спеціяльних студій, у 1960 році прийняла працю у Клівлендському центрі незрячих. І тут її професія, її серце і прикмети духа немов би віднайшли себе. Вона співпрацює у різних організаціях для сліпих і старших віком людей у Клівленді і Пармі. Тому що вона не могла бути присутньою на імпрезі, нагороду для неї прийняв її муж д-р Юрій Оришкевич.

Святочне слово виголосив д-р Михайло Кулик (молодший). „Кожний народ має у своїй історії дати, які символізують його державне становлення, — сказав він. — До таких дат належить 22-ге Січня, що стало для нас подвійним народнім святом, символом незалежности і соборности української держави. Творець всесвіту дав українському народові багату землю, обдарував його здібностями, чеснотами і поставив на грані Европи і Азії. Історія українського народу була найтрагічнішою з історій інших народів, а рівночасно найбільш героїчна. Він століттями проливав крови в обороні Батьківщини, Християнства і Европи".

Доповідач зупинився на головних віхах визвольних змагань, дав аналізу наших поразок і перемог. „Віримо, — сказав на закінчення д-р М. Кулик, — що вже недалекий той день, який стане третім і остаточним етапом — символом — української державности. Приготовляти той день — священний обов'язок нас усіх".

У концертній частині свята талановита декламаторка Рената Кость виконала поему Миколи Матієва-Мельника „Проповідь Іларіона".Клівлендська група Капелі Бандуристів ім. Тараса Шевченка під керівництвом Олега Махлая виконала в'язанку стрілецьких пісень в обробці Б. Кудрика, „Грай, Кобзарю", „Встає хмара", „Гайдамацьку пісню", „Карпатські січовики".

Кожну точку програми хору публіка нагороджувала рясними оплесками.

Свято закінчено гимном „Ще не вмерла Україна".

Адам Вовк

В пам'ять Патріярха Йосифа в Ню Гейвені

У неділю, 24-го лютого о. Р. Големба відправив Службу Божу за душу покійного Патріярха Йосифа Сліпого. Після Служби Божої вірні і гості зійшлися до церковної залі на святочні сходини в честь покійного Патріярха Йосифа. Інж. М. Троян відкрив це свято і представив Рому Гайду, голову Патріярхального Товариства в ЗСА.

Перед прикрашеним цвітами портретом нашого Патріярха Р. Гайда виголосила доповідь і представила нашого Кардинала і Патріярха, який завітав до Риму 9-го лютого 1963 року, людину великих вимірів, як богослова, як Митрополита і як ісповідника віри. Завдяки Патріярхові Йосифові сьогодні українська церква є вселенською церквою. Головно молоді люди, молоді професіоналісти в Україні, хочуть бачити нашу Церкву Патріярхальною і тому активно працюють на церковній ниві.

Христина Радавець при акомпаньяменті проф. Ю. Цибрівського виконала на флейті твори трьох композиторів: Годарта, Гайворонського і Россіні. Студентка Адріяна Мельник прочитала „Заповіт Патріярха".

Інж. М. Троян подякував всім виконавцям за дуже успішну імпрезу і попросив о. Р. Галембу закінчити ці святочні сходини молитвою. Всі присутні заспівали „О, спомагай нас, Діво Маріє".

При каві і солодкім учасники ще довго гуторили.

Орися Марків

СОВЄТСЬКЕ ПРЕСОВЕ агентство ТАСС повідомило, що в Москві відбулася конференція совєтських німців, число яких, на підставі останнього перепису населення перевищує один мільйон осіб. Деякі провідники німецької меншини пропонували почекати з конференцією і відбути її пізніше, коли, мовляв, вже устабілізується полілична й економічна ситуація в СССР. В нарадах взяло участь 1,019 делегатів. Представник німців в СССР Генріх Гровт заявив, що головною ціллю конференції є застановитися над створенням автономної республіки німців на Поволжі.

ПОПЕРЕДНЬОГО ТИЖНЯ Федеральна комісія інформації запропонувала цілий ряд правил, ціллю яких було б припинити надуживання та обманство підприємствами, що постачають відомості та послуги вживаючи число „900" на телефонічних лініях. Сьогодні існують телефонічні сполучення за числом „900", де можна отримати будь-які відомості, починаючи від біржових цін і спортових вислідів до лоскотливих сексуальних пропозицій. Це найбільш зростаюча вітка телефонічної індустрії, котра за передбаченнями знавців тільки в цьому році принесе понад 1 біл. дол. прибутку.

Інститут...

(Закінчення зі стор. 1)

тях наразі та повторювати скільки потрібно. У той самий час науковці можуть далі опрацьовувати свої досліди та наукові писання, а найголовніше, приготовляти нові кадри професорів для України. З відео-курсів буде ще одна важлива користь. По всіх епархіях питомці зможуть чути ті самі виклади, скріпляючи єдність Церкви, яка такої єдности у мисленні тепер дуже потребує.

Кожен 30-годинний курс коштує приблизно 10,000 дол. Дальші курси продукуватимуться коли знайдуться відповідні фонди. При Університеті св. Павла в Оттаві діє Інститут суспільної комунікації, який має власне відео-студію. Тут продукуватимуться відеокурси для України, під наглядом Інституту ім. Митрополита Андрея Шептицького при цьому ж самому університеті.

Владика В. Лостен хоче якнайскорше здійснити цей важливий проєкт. Люди доброї волі складають пожертви, не тільки українці, але й римо-католики відгукнулися на заклик Владики про поміч Україні.

Хто зацікавлений цим проєктом може звертатися до інституту безпосередньо на адресу: Sheptytsky Institwte, Saint Paul University, 223 Main St., Ottawa, Ontario, K1S 1C4.

Межі...

(Закінчення зі стор. 2)

Значить — діяспоро, покрий кошти, бо місцеве громадянство не допоможе безкоштовною працею.

Це є ментальність наших земляків на батьківщині, які звикли, що за кожну працю платить уряд, отже добровільна праця з громадського обов'язку їм чужа. Їх треба перевиховати. В Західній Україні під польською окупацією й тепер у діяспорі є кадри охочих, і наші установи існують завдяки посвяті громади. За всім простягати руку по грошову допомогу не приходиться, бо це деморалізує крайове суспільство, а діяспора неспроможна задовольнити всіх матеріяльних вимог і потреб батьківщини. Треба закасати рукави й братися за діло без матеріяльних вимог так, як робить діяспора, й як до війни робила Галичина, що добровільну допомічну працю давали учні вищих кляс середніх шкіл, студенти високих шкіл та поважні громадяни після заробітної праці та в дні вільні від праці. „Жнива великі, а робітників мало", але „Печені голуби самі в рот не влетять".

Допомога Україні мусить іти за пріоритетами — Чорнобиль, шкільництво, виховання молодого покоління, освідомлення мас, щоб не казали — „Не запихайте нам насильно в горло української мови".

Приватні люди в ім'я гуманітарности теж просять матеріяльно-фінансової помочі, яка досягає інколи грубих тисяч долярів. Звідкіля взяти такі фонди, щоб заспокоїти всі всенаціональні й особисті потреби? Проблема особистої допомоги більшою сумою ускладнюється тим, що створюється прецедент, і тоді більше людей захоче, щоб їм допомогти. А це, попри загальнонаціональні потреби батьківщини, завелике обтяження діяспори. Адже тут маємо теж тяжко хворих на затяжні, невиліковні недуги людей, чи заісноване конечність віддати літніх членів родини до притулу, який з'їдає часто всі заощадження родини.

Ще на одне небажане явище треба звернути увагу: приїзд до Америки й Канади різних „лицарів щастя" й „шукачів пригод". Це люди, які не мають тут ні родини, ні викликів, і приїжджають сюди „на-сліпо", не маючи ні притулку, ні засобів до життя, ні можливостей оформитися легально та отримати працю. Та й вибрали найбільш несприятливий час у ЗСА — економічну кризу, зростаюче безробіття. Вони розраховують на неіснуючі притулки, на які діяспора не може здобутися через урядові вимоги й астрономічні суми для ведення таких інституцій.

Друга справа — хто ці люди? Ми не маємо розвідувального апарату, щоб устійнити, чи це наші кровні брати, чи тільки „ми з України"; чи це чесні люди, чи пройдисвіти; чи може пляново наслані КГБ типи, щоб проникнути в наше громадське життя чи слідкувати за приватними активістами.

Правильно висловився один наш поет, який шукав людини, щоб йому допомогла. І знайшов її. Хто ця людина? Коли хотів їй подякувати — не міг, бо, як сам пише: „Бо не можу і не можу сам себе поцілувати".

Тому станьмо обома ногами на твердий ґрунт життєвої дійсности й реалізму; не живім у світі мрій і фантазій; зокрема не простягаймо руки за милостинею тоді, коли можемо допомогти самим собі та громаді. Треба тільки скинути з себе шкаралущу еґоїзму й матеріялізму.

В Едмонтоні...

(Закінчення зі стор. 1)

університетів. Крім того, свої доповіді представлять близько 10 науковців з різних установ в Україні. Серед них багато відомих вчених, зокрема з Інституту Мистецтвознавства, Фольклору та Етнографії ім. М.Т. Рильського при Академії Наук України, з Чернівецького Державного Університету та з інших українських музеїв та наукових закладів.

Реєстрація включає всі обіди, бенкет у залі клюбу Петролеум в Едмонтоні, забаву в Українському селі, а також екскурсію по українських поселеннях східноцентральної Альберти. Реєстрація виносить 125 дол. на одну особу, якщо гроші будуть внесені до 1-го травня 1991 року, пізніше — 150 дол. на особу. Кількість місць для учасників конференції є обмежена, тому і пропонується зацікавлених осіб зголоситися якомога швидше. З питань реєстрації, а також за додатковою інформацією щодо конференції слід звертатися до Майкла Пейна або Радомира Білаша телефоном (403) 427-2022, факсом (403) 432-1376, або писати на адресу: 8820-112 St. Edmonton, Alta, T6G 2P8.

Квартет...

(Закінчення зі стор. 1)

був запрошений Товариством музичної спадщини зробити записи творів Гайдна і Чайковського. З цього часу він також записав два компактні диски у фірмі Кох Інтернешенел. У програму записів включені твори західних клясиків і українська музика.

В складі квартету — Семен Кобець (перша скрипка), Юрій Харенко (друга скрипка), Борис Дев'ятов (віоля) і Володимир Пантелеєв (чельо).

Крім участи в квартеті його члени викладають в Київській Консерваторії, яка має статус університету і виховують нові покоління українських музик, деякі з яких також стали лавреатами.

До ЗСА ансамбль приїжджає вчетверте. Його виступи відбудуться в Гарден Сіті, Н. Й., Лонг Айленд, Н. Й., Порт Джефферсон, а також в Чикаго, Аллентавні, Па., Баффало, Н. Й., Атенс, Огайо. 23-го березня концерт квартету Леонтовича відбудеться в Українському Інтитуті Америки в Ню Йорку при співучасті широковідомих солістів Олега Криси і Олександра Слободяника.

Журналові „Бандура" сповнилося 10 років

Український національний інструмент кобза-бандура упродовж віків кликав до згуртування, єдности, славив відданість матері-вітчизні, прокладав стежки до патріотичних струн серця кожного українця. Цю культурну й організуючу місію ось уже десять років з успіхом виконує журнал „Бандура" (він заснований 1981 року в Ню Йорку). Вітаючи редакційну колегію й головного редактора Миколу Чорного з ювілеєм, передусім побажаємо журналу дальших успіхів у справі пропаганди кобзарського мистецтва, яке завжди було могутнім засобом захисту національної самосвідомости українців від цілковитого знищення.

Вбачаючи в кобзі-бандурі символічне уособлення душі народу, журнал постійно докладає зусиль щодо популяризації цього виду мистецтва, його збереження, вивчення й поширення. В журналі друкуються нариси про визначних бандуристів Г. Хоткевича, О. Сластіона, І. Кучугуру-Кучеренка, М. Олексієнка, Є. Адамцевича, Г. Ткаченка, Г. Менкуш. Та особливо привабливе журнал тим, що популяризує славетних бандуристів, таких як Василь Ємець, Григорій Китастий, Зиновій Штокалко, Володимир Божик, добре відомий в діяспорі, однак забутих в совєтській Україні.

Журнал порушує проблеми, які особливо актуальні для розвитку кобзарського мистецтва. Відомо, що плеканий протягом століть ста ровинний козацький інструмент нині дедалі більше переходить в руки жіночих капель, а це накладає відбиток на репертуар, який втрачає свої епічні традиції виконання дум, історичних пісень про визвольну боротьбу українського народу за свою незалежність.

Для еміграції особливо болісною проблемою є втрата молодими поколіннями під впливом повсякденного англійського оточення навиків правильної вимови. На грамплатівки, які стали чи не для кожного колективу ознакою їх престижности, потрапляють нерідко твори невисокого художнього гатунку й тому такі грамплатівки залежуються в крамницях, не маючи належного попиту.

В журналі друкуються статті, що торкаються найрізноманітніших проблем, по в'язаних з функціонуванням бандури: навчання в таборах і ритуали посвячення в бандуристи, заснування ансамблів гри на бандурі в Канаді, Австралії, Арґентині, Бразілії, Параґваю, кобзарських шкіл і гуртків оволодіння бандурою в Ню Йорку, Мюнхені, Сіднеї, Буенос-Айресі, описи будови інструмента й пошуків його удосконалення різними майстрами, зокрема братами П. та О. Гончаренками, Ю. Приймаком, М. Лісніським, Кленом Блумом, Василем Глядом та ін.

За десять років свого існування журналові доводилось не раз зустрічатись з труднощами і щодо придбання коштів на його друкування, і щодо забезпечення своєчасного виходу, й збирання тиражу, й організацію авторів, однак ці труднощі долались, і на сьогодні з сторінок журналу постає картина поширення бандури в багатьох країнах світу.

Всілякого схвалення заслуговує журнал „Бандура" ще й тому, що він відіграв ролю своєрідного „каталізатора" національного почуття серед еміграції, що він, прищеплюючи любов і повагу до бандури у тих, хто її слухав або читав про неї, будив солідарність, взаємовиручку, віру в торжество справедливости на рідній Батьківщині.

Олександер Правдюк,
д-р мистецтвознавства, науковий працівник Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М. Рильського АН УССР

У Філядельфії, в ранніх годинах в середу, 13-го березня 1991 року відійшла від нас

СВ. П.

Ярослава Куліш — Оксана Керч

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ:

ПАНАХИДА. понеділок, 18-го березня, о год. 7:30 веч. в похоронному заведенні Насевича, 109 Tabor Rd. у Філядельфії, Па.

ПОХОРОН у вівторок, 19-го березня 1991 р., о год. 10-ій рано, з церкви Христа Царя, 1629 Cayuga у Філядельфії, на цвинтар у Факс Чейс, Па.

У великому горі:

ВОЛОДИМИР КУЛІШ — чоловік
ЛЮБА ВІТОШИНСЬКА — сестра з чоловіком БОРИСОМ
МИКОЛА КУЛІШ — син з дружиною МОТРЕЮ КУШНІР і дітьми МАКСИМОМ і МАЄЮ
ЯРОПОЛК ПАСОВСЬКИЙ — син з дружиною ЛІДОЮ і доньками ОКСАНОЮ і ДАРКОЮ з чоловіком БОГДАНОМ НЕБЕШ
ОЛЬГА ВАНЬО — зовиця з чоловіком ВОЛОДИМИРОМ
племінниці —
ЛЯРИСА ВІТОШИНСЬКА ДРУАР з чоловіком ЖАНОМ
ЗІРКА ВІТОШИНСЬКА ЦИРАН з чоловіком МАРКІЯНОМ

Замість квітів просимо складати пожертви на дітей Чорнобиля.

В глибокому смутку ділимося з українською громадою болючою вісткою про те, що 5-го березня 1991 р. помер в Баффало, Н. Й., на 96-му році життя

СЛ. П.

ВАСИЛЬ ПОТІШКО

провідний діяч української національно-визвольної революції 1917-21 р., член Українського Генерального Військового Комітету Української Центральної Ради, організатор українських збройних сил, репресований за свою діяльність совєтськими органами влади. Під час німецької окупації України в 1941-44 рр. покійний тісно співпрацював з українським протинімецьким підпіллям, а у 1944 р. брав участь у Великому Зборі Української Головної Визвольної Ради і став членом-засновником УГВР. Від 1949 р. покійний, разом зі своєю дружиною, жив в Баффало, Н. Й., де брав живу участь в громадській і політичній праці. Покійний був принциповим українським патріотом, всеціло відданим ідеї державної самостійности України. Вічна йому пам'ять!

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися 6-го і 7-го березня з.р. в українській автокефальній православній церкві св. Трійці в Баффало, а тіло покійного перевезено до Бавнд Бруку, Н. Дж., де в понеділок, 11-го березня ц. р. о год. 9-ій рано відбулися похоронні обряди в українській православній церкві і на цвинтарі св. Андрія Первозванного, де похована також його дружина Галина.

Президія Середовища УГВР

Земля з могили Г. Сковороди

Річмонд, Ва. — Як повідомляє Ювілейний Комітет Григорія Сковороди, недавно з України до Комітету прислали землю з могили Г. Сковороди. Земля була переслана через науковця Юрія Луценка, завідуючого Відділом давньої української літератури Інституту Літератури ім. Т. Шевченка Академії наук Укураїни. Цю землю передав доктор філологічних наук Олекса Мишанич. Земля була закрита в дерев'яну скриньку ручної роботи.

В 1992 році заплянованo здвигнути пам'ятник українському філософові гуманістові, поетові — просвітителеві в Сілвер Спрінґ, Мд. Земля буде вмурована в основу пам'ятника Г. Сковороди біля української православної церкви св. Андрія в Сілвер Спрінґ, Мд.

Ювілейний Комітет Г. Сковороди дуже радий, що має добрих друзів, науковців із столиці України, які підтримують пляни в справі здвигнення пам'ятника Г. Сковороді на терені ЗСА.

Григорій Приймак

Нова українська музична сила в Бразилії

Традиційно увійшов в життя української діяспори факт, що солісти, дуети, тріо, вокальні ансамблі, мішані хори, фолкльорні групи, з усієї діяспори особливо відзначаються в ЗСА і Канаді. Це тому, що там знаходяться найкращі сили, а тому, що там, потужніша матеряльна база, є багато заможних установ і осіб,які допомагають тим культурним силам вибиватися на перші місця.

Щодо танцювальних фолкльорних груп, то Бразилія може гордитися двома такими групами: „Барвінок" і „Полтава", які своїм мистецьким рівнем вже стоять на рівні з найкращими групами нашої діяспори.

В ЗСА і Канаді, країнах найбільшого українського поселення, мистецькі колективи награють багато різних платівок і маґнетофонних лент. В Латинській Америці дотепер тільки один раз, в Арґентині в 1962 році заходами Української Центральної Репрезентації награно дві платівки з ювілейного симфонічно-хорального концерту в театрі „Кольон", присвяченого батькові української національної музики Миколі Лисенкові в 50-ліття його смерти.

В Бразилії свого часу відомі в українському музичному окруженні Ія і Любо Мацюк також награли кілька платівок. Та все це було досить давно. В Бразилії існує гарна родина любителів української музики. Це — Сесілія і Рафаїл Семчишини, які мають троє дочок і двоє синів. Рафаїл Семчишин по професії інженер залізничних доріг. Його перу належить підручник для персоналу залізних шляхів. Інж. Р. Семчишин — чудовий тенор і соліст, він співає в мішаному хорі Української Католицької Церкви Різдва Божої Матері і при Фолкльорній Групі „Барвінок". Дружина Рафаїла, Сесілія, часто диригує жіночим хором. Один з його синів, Рафальо (так його зовуть, щоби відрізнити від того самого імени батька), — від п'яти років життя почав грати на фортепіяні і співати. Попідроставши, хлопці разом з батьком і мамою зформували

Виступає д-р Р. Семчишин

квартет, співаючи на весіллях церковні пісні. Молодий Рафальо любить ліричні пісні. Він завжди прагнув награти плиту, але через працю і медичні студії він мав мало часу вправлятися в музиці. В 1978 році Рафальо закінчив студії, спеціялізуючись в онкології. Для хворих на рака стравоходу д-р Семчишин винайшов спеціяльний пристрій, який продовжує життя хворого на кілька років. Винахід цей вже зареєстровано.

В 1988 році Рафальо чув у виконанні батька арію „Владико Неба і Землі" в Українському релігійно-культурному центрі „Полтава" на святі 1000-ліття Хрищення України. Це так вплинуло на нього, що Рафальо почав вправлятися в музиці.

21 листопада 1990 року д-р Рафаїл Семчишин дав концерт української музики в залі Асоціяції Лікарів провінції Парана. Заля була переповнена українською і бразільською публікою. Виступ був надзвичайно вдалим. Кожна виконана пісня нагороджувалася довгими і гучними оплесками.

По закінченні концерту можна було придбати награну д-ром Рафаїлом Семчишином платівку, на якій крім пісень інших авторів награні і його власні композиції.

Ця платівка накладом 3,000 примірників видана власними силами д-ра Р. Семчишина і присвячена Століттю української іміґрації в Бразилії

Д-р Рафаїл Семчишин інформує, що половина приходів за продаж платівок піде для захисту самотніх немічних і старців в місцевості „Колонія Марселіно" поблизу Куритиби, збудований Єпархією Українців Католиків в Бразилії (радше сказати, Преосвященним Владикою Кир Єфримом Кривим) за поміччю наших великих жертводавців.

Це є тільки початок діяльности д-ра Р. Семчишина в популяризації української пісні.

Д-р Михайло Рубінець

Згадаймо Марічку

У першу річницю її смерти

Невгамовний час дуже часто турбує нас своєю швидкістю проминання. Здавалось, що так недавно ми жадібно вчитувались у прекрасні, сповнені ліризму нариси Марічки у підвалах „Свободи", а з тієї пори минуло вже два роки. Писала про нашу рідну землю, зокрема про „чудовий райський закуток, що його краса полонила серце і душу", як називала вона свої рідні сторони.

З цікавих „короткометражних" розповідей складається і її книжка „Конвалії". На її твір було чимало відгуків у нашій пресі. Тут не можна поминути відгуку Миколи Руденка на її оповідання „Вікторія", яке воно, як він сказав: „принесло щоденникові щастя і неабияку честь мати своїм автором таку талановиту письменницю, якою є Марічка, що від неї не відмовився б жоден із найповажніших часописів на Україні... Дякую Вам, Марічко! — продовжує Руденко, — я впізнав у Вашому оповіданні свою матір і був схвильований до сліз" („Свобода", ч. 159, з 20-го серпня 1989 року). І в цій хвилині, як сказала Леся Українка, „всі наші сльози спадають на серце", що Марічки вже рік нема серед нас. Правду сказала у своїх „Конваліях": „ростемо, дозріваємо, перезріваємо і відходимо".

Минав час. Згодом кожного літа я проводив свої вакації в Гантері, мешкаючи у мотелі „Марічка". Залюбки оглядав Марійчині картини, подивляючи її вроджений малярський талант. Між іншим, цей талант успадковувала її доня Віра. Звичайно вечорами Марійка цікаво розказувала про пережите і тому я, як й інші, намовляв її все те викласти на папір. І коли вперше появився її нарис у „Свободі", я, як давній друг ще зі Львова (мешкав у тій самій кам'яниці, що й Лампіки), дуже цим зрадів і написав листа, поздоровляючи її з першим видним виступом у пресі. Після того її нариси появлялися часто.

Читаючи її „Конвалії", ви на мить відчули себе на рідній землі, а згодом пригадуєте собі перипетії подорожі в незнане, а пізніше перед вашима очима, наче міражний привид, ваша рідна місцевість, ваші найближчі і чим більше віддаляєтесь від рідної хати, тим виразніший образ минулих років — дитинства, юнацтва аж до вашого віку.

У „Конваліях" на багатьох сторінках авторка вилила свою тугу за Україною („Прощай, Україно", стор. 15). З любов'ю описала повернення із заслання Патріярха Йосифа, а також чимало рядків присвятила Митрополитові Андреєві. Ось деякі з них: „летять-гуляють грайливими метеликами осінні листки і тихесенько сідають і золотять свіжим золотом старі копули і криші святоюрського замку князя української Церкви Великого Андрея", а в іншому місці читаємо: „шумить вітер, повіває верхами струнких копулів, що золотими хрестами сягають понад хмари й оспівує життя великого Праведника, що лежить під серцем храму св. Юра та чекає воскресіння народу, якого не покинув, не зрадив, а служив вірно, достойно ідеї княжні свого серця і душі — Україні".

* * *

Св. п. Марічка народилася 21-го січня 1919 р. в Білявчу біля повітового міста Бібрка. Її батьки — батько Михайло Сойка, мати Вікторія з Луковських — були заможними господарами. Виростала, як четверта улюблена дитина в свідомій, патріотичній родині. Її батька поляки під час пацифікації побили до тієї міри, що він у лічниці пролежав шість місяців. Не минув побиття і її найстарший брат, що був правою рукою батька на великому господарстві. Болісно відчула це її чутлива душа, залишаючи незатертий слід на ціле її життя. Марія Сойка („Марічка") закінчила середню школу і вищі торговельні курси. Від осені 1939 р., за більшовицької окупації, мешкала у Львові, працюючи секретаркою в одному з відділів НТШ. Безуспішна спроба дістатися до Кракова змусила її жити півроку нелеґальним життям. Два тижні перед приходом німецької армії одружилася з Любомиром Лампікою. Впродовж німецької окупації вона як член театру „Веселий Львів" співала в жіночому квартеті, в якому звернула на себе увагу як вродою, так і прекрасним звучанням голосу.

Після того настав добре нам відомий Великий Ісход — час бідолашного животіння у зв'язку з перебуванням поза кордонами рідної землі, втратою рідного гнізда — Криниця, Словаччина, Німеччина, бомбардування, переходовий табір у Ноймаркті. Після того життя-буття в Інґольмштадті, в якому її чоловік був членом Капелі Бандуристів ім. Тараса Шевченка. В Інґольмштадті приходять на світ син Любко і дочка Віра. Після скитальщини в 1943—1949 рр., на початку 50-их років переїздять до ЗСА, часто міняючи місця осідку — Ню Йорк, Дітройт, знову Ню Йорк, Трентон, Гантер. Де не затримувалися б Лампіки, як звичайно — праця-гарівка на щоденне проживання та на освіту дітей: нічна праця Марічки, чоловіка вдень і його періодичні виїзди з Капелею.

В 1958—1961 рр. — затяжна, важка хвороба чоловіка, що загрожувала його життю. В 1983 рік — смерть сина й услід за цим недуга серця Марійки. Все це вщент знищило її здоров'я. Раз-у-раз шпиталі й операція серця сповнена ускладнень. Повторні серцеві атаки. Згодом параліч і дев'ятимісячна неміч. Останній віддих у шпиталі — 12 березня 1990 р.

Перед затяжною хворобою не без важкого труду й зусилля пощастило їй упорядкувати та віддати до друку дорібок свого письменницького труду. В перший день паралічу прийшли з видавництва її „Конвалії", що вже ними не була в спромозі врадуватися.

Втративши улюбленого сина, що недовго був одруженим, допомагала завжди там, де йшлося про молодь і взагалі, як патріотка, розуміючи необхідні національні потреби, була жертвенною та щедрою навіть неспівмірно до своїх матеріяльних засобів.

Здобувала в житті прихильність і численних приятелів своєю особистою культурою та доброзичливим підходом до людей, не згадуючи вже її зовнішности. Була милою, приємною в товариських взаєминах.

Своїми „Конваліями" залишила по собі тривалий спогад. Хай пам'ять про неї зберігається надовго серед нас.

Яр. Климовський

СПОРТОВІ ВІСТІ

Редаґує Омелян Твардовський

УСВТ „Ч. Січ" — „Олимпіянс" СК — 3:0

Карлштат, Н. Дж. — Увечорі 28-го лютого закінчилися цьогорічні зимові футбольні розгривки в закритій залі, що їх організувала Ню Джерзі Ігл Ліґ.

Якщо йдеться про останні змагання „Ч. Січі", то їх наші футболісти мали відбути з клюбом „Олимпіянс", одначе суперники не з'явилися до залі і таким чином, згідно з правилом турніру, „Ч. Січі" зарахували перемогу воковером 3:0.

„Ч. Січ" розпочне ліґові ігри на відкритій площі

В неділю, 24-го березня, о 5-ій год. по полудні на площі Фарчерс Ґров в Юніон, І-ша дружина розпочне ігри за чемпіонат півпрофесійної дивізії Ґарден Стейт Ліґи. Гостями нашої дружини будуть футболісти клюбу „Шор Ґарікенс", який в показнику табелі згаданої дивізії займає високе друге місце.

Чергові виступи „Ч. Січі" відбудуться: 7-го квітня на виїзді в Бриджвотері, 14-го квітня на площі Фарчерс Ґров з клюбом „Морріс Мітіорс", 21-го квітня знову на площі Фарчерс Ґров з клюбом Керні Скатс, 28-го квітня на виїзді у Вейн з польським клюбом „Вісла", 5-го травня на виїзді в Перт Амбой з польським клюбом ЗПА, 12-го травня на площі Фарчерс Ґров з польським клюбом „Краковія" і 19-го травня на площі Фарчерс Ґров з клюбом Джермен Амерікен „Кікерс" з Трентону.

15 червня футболісти „Ч. Січі" візьмуть участь в популярному турнірі Українського фестивалю ЗСА в Голмделі, Ню Джерзі.

Жіноча відбиванкова дружина вдруге здобула віцечемпіонат

Згідно з розкладом ігор офіційних турнірів Відбиванкової Асоціяції ЗСА(район Ґарден-Емпаєр) в неділю, 23-го лютого ц. р. „Ч. Січ" була учасником чергового турніру, що пройшов у спортових залях військової Академії у Вест Пойнті, Н. Й. Вдруге за порядком „Ч. Січ" дійшла до фіналу і здобула трофей віцечемпіона. У звітовому турнірі змагалося 9 із 10-ти зголошених дружин. На початку ігри пройшли у двох підгрупах і традиційно після закінчення — півфінали та фінал.

„Ч. Січ" виступала в сильнішій підгрупі, в якій змагалося чотири дружини по три сети. Наша дружина перемогла: АБС ВК — 15:0, 15:2, 15:0, Ню Кенон Конектикет — 15:5, 15:8, 15:7 „Довнстейт" ВКНЙ — 15:12, 16:14, 15:8 і здобула 1 місце в підрупі. В півфіналі „Ч. Січ" елімінувала Лівінгстон ВК — 15:8, 15:12.

У фіналі, вдруге в цьому турнірі з клюбом „Довнстейт", цим разом „Ч. Січ" зазнала поразки — 14:16, 13:15 і таким чином здобула вдруге підряд звання віцечемпіонок. В складі „Ч. Січі" виступають: Аня Тершаковець, Ол. Тершаковець, Л. Трела, С. Лопатовська, О. Лотоцька, Дж. Біланич, Л. Андерсон, Н. Моравська. Провідниці — А. і О. Тершаківці.

Поза виступами в офіційних турнірах Відбиванкової Асоціяції ЗСА „Ч. Січ" візьме участь в українських турнірах: 16-го березня ц. р. в турнірі СК СУМ „Крилаті" в Йонкерс і 27-го квітня ц. р. в 34-му чемпіонаті УСЦАК в Меплвуді, Ню Джерзі.

(от)

УСК Ню Йорк — „Блю Енджелс" СК —3:1
УСК Ню Йорк — Асторія СК — 1:1

Цими двома змаганнями, що відбулися в суботу, 2-го березня ц. р., футболісти УСК-у закінчили зимовий турнір в закритій залі. Не зважаючи на здобуток трьох точок, наша дружина не дійшла до фіналу, в якому зустрінуться „Хорватія" СК з клюбом Асторія, які зайняли відповідне 1-ше й 2-ге місця. У звітових зустрічах ґолі для УСК здобули: Лин, Гарві, Петсі і Алфред.

В неділю, 3-го березня ц. р., І дружина УСК започаткувала товариськими змаганнями з клюбом Бруклин „Іґелс" весняну рунду футбольного сезону на відкритій площі. В цих змаганнях наша дружина перемогла суперників вислідом 1:0. Єдиного ґоля в цій зустрічі здобув Джувел. В неділю, 10-го березня ц. р. обидві дружини УСК беруть участь в іграх за чаші Космополітальної ліґи: друга дружина за чашу Гаррі Сандерса зустріне клюб „Гунґарія" СК і після цього І дружина за чашу КЛіґи футболістів „Блю Енджелс".

С. К.

Вістки УСЦАК

Продовжується підготова збірних УСЦАК (футбольних, відбиванкових, тенісу, плавання і шахів) до запланованого турне в Україну в половині червня ц. р. Склад збірної футболу був уже проголошений Проводом УСЦАК. В суботу і неділю (2—3-го березня ц. р.) в Клівленді відбулися треніґи збірної молодших юнаків, склад якої буде проголошений в найближчих днях. Завершується організація збірної тенісу. Монтується склади жіночої і чоловічої відбиванкових дружин. Остаточний вибір складів цих дружин завершиться 27-го квітня ц. р. в часі 34-го річного турніру УСЦАК, який відбудеться в спортових залях середньої школи Колюмбія в Мейплвуді, Ню Джерзі. Після змагань цього турніру в часі турнірового бенкету і танцювальної забави, будуть представлені обидві збірні (жіноча й чоловіча) присутнім гостям, серед яких будуть визначні гості з України.

Тим часом Провід УСЦАК продовжує збірку фінансів на покриття коштів закупу однострoїв та спортового виряду, а також подарунків спортовцям в Україні.

Ще раз закликаємо щирих прихильників української спортової молоді допомогти їй гідно зарепрезентувати себе в цьому важливому турне в Україні та цим причинитися до підсилення боротьби наших спортових друзів в Україні за їх право репрезентувати свою Батьківщину на Олімпіядах та світових чемпіонатах самостійно.

Провід УСЦАК щиро вдячний усім організаціям та окремим жертводавцям, які вже відгукнулися на наш заклик. Досі на конто вивінування збірних УСЦАК надійшли такі пожертви: УСО „Тризуб" Філядельфія — 1,000 дол., Федеральна Кредитівка Джерзі Сити — 300 , Федеральна Кредитівка в Нюарку — 250, СУК „Провидіння" Філядельфія — 100, інж. Омелян Суховерський — 100, Борис Галаган, Н. Й —100, проф. Едвард Жарський, Фльорида — 75, Іван Тимків, Каліфорнія — 50, Володимир Дигдало, Трой, Миш. — 50, д-р Роман Слиж, Герші, Па. — 30, інж. Осип Сташків, Мейплвуд, Н. Дж. — 25.

(от)